

<https://doi.org/10.53656/ped2025-5.06>

Research Insights

Изследователски проникновения

ОБРАЗОВАТЕЛНИ АСПЕКТИ НА МУЗИКАЛНОПЕДАГОГИЧЕСКИЯ ПОДХОД „ОРФ-ШУЛВЕРК“: ПРИЛОЖЕНИЕ НА МОДЕЛ ЗА ОБУЧЕНИЕ НА СТУДЕНТИ – БЪДЕЩИ УЧИТЕЛИ

Гл. ас. д-р Мариан Ангелов

Филиал на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ – Враца

Резюме. Целта на настоящата разработка е да представи образователни контексти и спецификата на музикалнопедагогическия подход „Орф-Шулверк“, които да послужат като основа за разработване и апробиране на модел за обучение на студенти от педагогически специалности относно усъвършенстване на техните музикални компетентности и музикалнопедагогически умения. Концепцията на модела включва дейности и форми на работа, адаптирани съобразно възможностите за активизиране музикалните способности на бъдещите учители. Чрез съпоставяне на експериментална и контролна група от проведеното емпирично педагогическо изследване, реализирано на основата на методите наблюдение и експертна оценка, се постигат резултати, които по безспорен начин потвърждават подложената на проверка хипотеза: ако при обучението на студенти от педагогически специалности бъде приложен моделът, базиран на подхода „Орф-Шулверк“, той ще въздейства за подобряване качеството на музикално образование на бъдещите учители, като се насърчи развитието на техните музикалнопедагогически умения и изпълнителски постижения.

Ключови думи: музикални способности; образователен подход; Орф-Шулверк; компетентности

Увод

В нашето съвремие няма съмнение, че художественото образование допринася за формирането на модели за активно преподаване и учене, подпомагачи по-ефективното реализиране на учебния процес. Интеграцията на художествените дисциплини предоставя възможности за развиване на креативността, критичното мислене и иновациите. Те се превръщат в неотменна част от съвременното образование и създават условия за из-

граждане на умения и качества, които са ключови за успеха в динамично променящия се свят.

В този контекст, изкуството става мощен инструмент за изграждане на връзка между теоретичните знания и тяхното практическо приложение, като подпомага обучаемите да се адаптират към предизвикателствата на бъдещето. Творческите методи насърчават информацията да се изследва и интерпретира по нови и оригинални начини с цел да се осъществи по-задълбочено интелектуално свързване с учебния материал и по-трайно да се стимулират запаметяването и разбирането.

По отношение на музикалното обучение, на кандидат-учителите не се предоставят достатъчно възможности да изследват и творят пълноценно. В световната практика обаче съществуват утвърдени музикалнопедагогически концепции, които могат да послужат като основа за подобряване и усъвършенстване на музикалните компетентности на обучаемите чрез интегриране на иновативни модели, програми и методики.

Целта на настоящата статия е да представи музикалнообразователни контексти от подхода „Шулверк“ на Карл Орф, които да послужат като основа за разработване и апробиране на модел за обучение на студенти от педагогически специалности относно усъвършенстване на техните музикални компетентности и музикалнопедагогически умения.

Исторически сведения и специфика на подхода „Орф-Шулверк“

Schulwerk от немски означава „училищна работа“ или „образователна дейност“ и представлява методология за активизиране на музикални способности, разработена през първата половина на 20. век от немския композитор и учител К. Орф и неговата сътрудничка Гунилд Кийтман. Запознанството на Орф с Доротея Гюнтер преди това изиграва важна роля за създаването на подхода „Орф-Шулверк“, чиито основи са положени в училището по гимнастика, танци и музикални инструменти (предимно пиано), което те заедно създават през 1924 г. в Мюнхен (Араудин 2023, р. 995). Целта е да се формира комфортна среда, доближаваща се до естествения свят на играта на детето, и да се стимулират неговите музикални компетентности.

Цитирайки Орф през 1963 г., S. Salmon пише, че елементарната музика никога не е само музика, а взаимодействие между движение, танц и реч. Това е музика, която човек прави сам, в която той участва не като слушател, а като участник. Тя е несложна, естествена, физическа, не използва големи форми, в обхвата на всеки е да я научи и преживее... (Salmon 2010). Подходът „Орф-Шулверк“ традиционно започва с деца в групов обстановка и различава до голяма степен на инстинктивните им навици в процеса на обучение.

Разработената от К. Орф концепция за развитие на музикалните способности е въведена за първи път през 20-те и 30-те години на миналия век, но става

по-известна след издаването на първия том „Schulwerk“ през 1930 г. Авторът е убеден, че музикалното образование трябва да бъде достъпно и приятно за всички деца. Той разработва метод, съчетаващ игри и творчество, което, в крайна сметка, води до създаването на „Орф-Шулверк“ – система, подчертаваща естествените музикални инстинкти на децата и насърчаваща тяхното творческо изразяване. Орф вярва, че трябва да им бъде позволено да откриват музиката самостоятелно, започвайки от просто, почти примитивно ниво.

Подходът е разработен в контекста на следвоенна Германия с цел да се допринесе за образованието на новото поколение и да се подкрепи културното възстановяване на страната. Първото официално представяне на „Орф-Шулверк“ е направено през 1928 г. на конгреса на Дружеството на немските музикални педагози в Хесен. За тях Орф е известен като учител, педагог и съавтор на петтомен труд, озаглавен „Музика за деца“. През 1931 г. е публикуван първият том на учебната програма – „Orff-Schulwerk – Elementare Musikübung“ (в превод от немски език – елементарно упражнение по музика). Докато тези пет тома са основна отправна точка за изучаването на представената от Орф педагогика, съществуват малко писмени инструкции и обяснения към учебната програма.

От създаването си в Германия преди Втората световна война подходът се използва в музикалното образование по целия свят в продължение на почти осемдесет години. Той все още резонира в 21. век поради това, което Орф нарича „елементарно“ – изразяване на единство между музика – реч – движение чрез: влияние на етномузикологията, експресивния танц и реформаторската педагогика; обширният ансамбъл от ударни инструменти и принципа на груповата импровизация. Поради тази причина идеята на Орф за елементарна музика доказва своята стойност в международния дискурс: „Schulwerk не се разви по никакъв предварително обмислен план (...), но той дойде от нужда, която успях да разпозная като такава (...). Всяка фаза на Schulwerk винаги ще осигурява стимулация за нов независим растеж; следователно той никога не е окончателен и установен, но винаги се развива (...). Тук, разбира се, се крие голямата опасност, тази от развитие в погрешна посока“ (Haselbach 2011, p. 134).

„Орф-Шулверк“ е широко признат в областта на образованието и се използва за стимулиране на музикалното творческо развитие. Философията на подхода се основава на убеждението, че всеки човек има вроден музикален талант и способност да твори, както и че всяко дете се ражда с определен потенциал за музика, който впоследствие може да се прояви.

Основната идея на подхода е да развие музикалните умения на обучаемите чрез активно участие в музикални дейности – импровизация, свирене на инструменти, пеене, танци и др. Вместо само да предава знания за музиката, Орф се стреми да включва децата в процеса на възпроизвеждане на музика,

позволявайки им да изразят своите преживявания и музикалност чрез игри и творчески изяви.

Авторът споделя мнение, че музикалното образование на малките деца трябва да започне възможно най-рано и че то не трябва да се осъществява само чрез пеене или свирене на инструменти, но и чрез участие на цялото тяло. Установява се необходимостта от фантазиране, мечтаене, доверие и игра, включват се елементи от театъра и художествената естетика.

Орф развива своя музикалнопедагогически подход в контекста на убежденията си, че музикалното образование трябва да бъде достъпно, естествено и подкрепящо творческото изразяване на децата. Това ще им позволи да изучават музиката по начин както родния си език – чрез игра и експериментиране: всяко ниво при процеса на обучение да включва движение, звук и импровизация; всяка стъпка да насочва детето от имитацията към творчеството, от частта към цялото, от простото към сложното и от индивидуалността към ансамбъла.

На тази основа може да се каже, че „Орф-Шулверк“ е гъвкава система за насърчаване развитието на музикалните способности, която варира в зависимост от индивидуалните възгледи на учителя, от контекста и потребностите на обучаваните. Тя предлага разнообразие от упражнения и дейности, творчески и игрови подходи, насочени към развиване на музикални компетентности. Една от най-важните идеи на Орф е свързана с фундаменталното музикално образование, което трябва да започне от простите и съществени форми наречени „елементарна“ музика – такава, каквато човек сам създава, често се комбинира с говор или танц и се отличава с жизнено и разнообразно възпроизвеждане.

„Орф-Шулверк“ се утвърждава като музикалнопедагогически модел, който е проектиран да бъде адаптивен и творчески интерпретиран, да събуди и развие музикалната креативност в обучаемите.

Музикалнообразователен модел за обучение на студенти – бъдещи учители, разработен на основата на подхода „Орф-Шулверк“

В областта на висшето образование все по-често се забелязва, че традиционните методи на обучение не са в състояние да мотивират обучаемите да учат ефективно. „Висшето училище има своята ангажираност при подготовката на бъдещите учители да организира учебните си планове и практическите дейности така, че учителите стажанти и младши учители да презентират в практиката си умения за ефективен подбор на методи и инструменти за планиране и преподаване“ (Баев 2023, р. 160).

Филиалът на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ във Враца е едно от висшите училища в България, които предоставят музикално обучение на студенти от педагогически специалности в областта на предучилищното образование.

Въз основа на преподавателския си опит установявам, че много от бъдещите учители срещат трудности при едновременно изпълнение и съчетаване (комбиниране) на няколко музикални дейности: пеене/слушане на музика и движение; пеене/слушане на музика и свирене на детски музикални инструменти; ориентиране в музикалната форма на произведение за слушане и движение/свирене с детски музикални инструменти и др. „Практиката показва, че уменията за правилно ориентиране във височините на музикалните тонове, метроритъма и музикалноизразните елементи, като цяло, при пеене, свирене, движения и т.н. са в по-голяма степен трудни за осмисляне и реализиране от бъдещите учители“ (Angelov & Milcheva 2022, p. 154).

Това е предпоставка да се акцентира върху следните изследователски въпроси:

- какви ползи могат да получат студентите от включването на „Орф-Шулверк“ за развитието на техните музикални способности;
- какви типове подходи и елементи от концепцията на К. Орф могат да се използват за подобряване на музикалнопедагогическите компетенции на кандидат-учителите;
- как бъдещите учители могат да прилагат „Орф-Шулверк“ при работата си в реална музикалнообразователна среда.

Подходът на Орф се основава на идеята, че музиката е вродена човешка способност, която може да бъде развита и подобрена чрез движение, ритъм и игра. Той представлява триетапен процес, който включва имитация, изследване и импровизация (Garrett 2020). Към тези три етапа Frazee & Kreuter (1987, p. 26) посочват още един, четвърти етап – ограмотияване и съставяне.

В контекста на това, както и въз основа на спецификата на подхода „Орф-Шулверк“ е разработен и адаптиран музикалнопедагогически модел за обучение на студенти бъдещи учители, съдържащ следните компоненти и допълнения.

– *Проучване и симулиране (имитация)* – осмисляне на идеи за съставяне на музикални структури (композиции), включващи движение, различни форми на речта и свирене на детски музикални инструменти. Тук студентите се ориентират в спецификата и подбора на съответните музикалноизразни средства.

– *Обследване и моделиране* – експериментиране чрез различни двигателни активности, говор, пеене, детски музикални (ударни) инструменти с цел създаване на собствени музикалноизпълнителски модели.

– *Импровизиране (творчество) и съчиняване* на метроритмически, темброви и мелодически последования в определени темпови и динамични нюанси.

– *Композиране (съставяне)* – активизиране на музикалните способности и представяне на варианти на индивидуално разработени от студентите мелодико-ритмически, темброви и двигателни структури (модели), изпълнени в конкретно темпо, динамика, щрихи, музикална форма, с включване на детски музикални инструменти под музикален съпровод.

Предложеният за апробиране модел се базира на дейностите и принципите, застъпени в „Орф-Шулверк“, и е адаптиран съобразно спецификата и възможностите за музикално образование на студенти от педагогически специалности. Процесът на обучение се осъществява при взаимодействието на комбинации от различни компоненти и активности:

- интегриране на музика в мултисензорно обучение – движение на тялото в съчетание с разнообразни ритмични упражнения – използване на ръце, пръсти, детски музикални инструменти и др.;
- импровизиране на двигателни упражнения и танцови движения;
- създаване на собствени мелодии и метроритмични структури;
- включване на театрални елементи с използване на маски и друг реквизит за пресъздаване на определен сюжет по предварително разработен сценарий;
- съпровождане на разказ, конкретна история и озвучаване на текстове с детски музикални инструменти и подходящи звукоподражания;
- интегриране на музика, думи, двигателни активности, различни форми на вокализация, скандиране, реч.

Формите на работа и активностите в предложения модел демонстрират принципите за насърчаване на кандидат-учителите да участват с желание и удовлетвореност в музикалнообразователния процес с цел да се пресъздаде цялостно музикално преживяване.

В допълнение, студентите периодично се запознават с видеосъдържание от интернет пространството, свързано с „Орф-Шулверк“, което под ръководството на преподавателя се дискутира и анализира.

Емпирично педагогическо изследване за приложение на модела

Експерименталната дейност се проведе в естествени учебни условия в периода октомври 2023 – януари 2024 година с общо 28 студенти от един випуск, разпределени в две групи.

Обект на проведения експеримент са студенти бакалаври от Филиал – Враца, към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ от специалностите „Предучилищна педагогика и чужд език“ и „Предучилищна и начална училищна педагогика“, изучаващи дисциплината „Методика на обучението по музика в детската градина“ през зимния семестър на учебната 2023/2024 година.

Целта на експеримента е да се констатира ефективността на разработената на основата на „Орф-Шулверк“ модел за активизиране музикалните способности на студенти от педагогически специалности с немусикален профил, който да се приложи като допълнение към съдържанието на учебната програма по „Методика на обучението по музика в детската градина“¹.

На проверка се подлага следната **хипотеза**: ако при обучението на студенти от педагогически специалности бъде приложен моделът, базиран на подхода „Орф-Шулверк“, той ще въздейства за подобряване качеството на

музикалното образование на бъдещите учители, като се насърчат мотивираността, развитието на техните музикални компетентности, изпълнителски постижения и музикалнопедагогически умения.

В хода на провеждането на експеримента са включени следните **методи**: наблюдение, експертна оценка, сравнение, анализ, статистически методи.

Обучението се провежда с две групи студенти:

- контролна група – включени са 14 студенти от специалност „Предучилищна педагогика и чужд език“ (ПУПЧЕ);

- експериментална група – представена е от 14 студенти от специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“ (ПНУП).

За да се гарантира, че групите са сходни по отношение на съответните променливи, като ниво на музикални способности, възраст, пол, предишен музикален опит и др., участниците се разпределят на случаен принцип, което увеличава валидността на резултатите.

Респондентите не са подбрани според нивото на развитие на музикалните им способности и уменията (някои от тях – представени в Наредба²), които трябва да притежават бъдещите учители за реализиране на обучение по „Музика“ в детската градина. Основни музикалнотеоретични и музикалнотелесни компетенции обаче студентите са получили по време на изучаваната през втория семестър дисциплина „Теория на музиката и солфедж“.

Констатиращ етап на експеримента

Констатиращият експеримент е проведен в началото на октомври 2023 г. с предварително планирана среща със студентите от двете специалности преди провеждането на първата лекция и упражнение по дисциплината „Методика на обучението по музика в детската градина“ (3-ти семестър). Той се изразява в диагностициране развитието на определени музикални способности и музикалнотеоретични компетентности. Всяко умение се оценява по точкова система от четири критерия и съдържащите се в тях по три показателя, на всеки от които се дават: 2 т. – при „справя се“, 1 т. – „донякъде/приблизително“, 0 т. – „не се справя“.

Критерий № 1 – усет за метрум – включва следните показатели:

- пляскане с ръце по звучаща музика за определяне начина ѝ на отброяване (прослушват се три пиеси);

- определяне жанровете на предложените за слушане пиеси и подреждането им според реда на прозвучаване (марш, ръченица, валс);

- моделиране на метричните схеми с геометрични фигури на представените за слушане музикални примери.

Критерий № 2 – усет за ритъм – компетентностите на студентите се диагностицират по следните показатели:

- двигателно отразяване (с пляскане или с „почукване“) на зададено от преподавателя ритмическо последование;

– графично моделиране с къси и дълги черти на изпълнена от преподавателя ритмическа фраза;

– записване на ритмическата фраза с нотни стойности.

Критерий № 3 е свързан с диагностициране на усета за темпо и ориентира-не в музикалната форма на произведение за слушане:

– отразяване на метрума (пляскане с ръце) на музикален пример в размер 2/4, като в реално време адекватно да се реагира на промените в темпото (за целта се използва софтуерът VirtualDJ³;

– двигателно реагиране при усещане на завършеност/относителна завършеност/незавършеност между отделните фрази на звучащата мелодия;

– определяне на типа проста музикална форма (едноделна, двуделна или триделна).

Критерий № 4 – тембров слух. Оценяването на студентите се осъществява чрез:

– разпознаване на тембъра и записване последователността на прозвучава-не на три детски музикални инструмента;

– разпознаване на тембъра и записване последователността на прозвучава-не на три класически/народни музикални инструмента;

– определяне на групите, към които принадлежат съответните музикални инструменти в предложените за слушане примери.

Максималният брой точки по така представените показатели е 24.

Отчитането на резултатите при някои от задачите се осъществява чрез експертен слухов контрол от страна на преподавателя, докато други задачи се оценяват след представянето им в писмена форма от студентите.

Чрез метода експертна оценка получените резултати по всеки критерий за експериментална и контролна група се вписват и обобщават в таблици, което позволява формирането на следните балови оценки (табл. 1).

Таблица 1. Обобщени резултати по четирите критерия и получените балове за експерименталната и контролната група

Респонденти	Балове на ЕГ	Респонденти	Балове на КГ
1	18	1	15
2	16	2	16
3	20	3	18
4	19	4	17
5	17	5	16
6	16	6	17
7	20	7	20

8	21	8	24
9	18	9	18
10	22	10	21
11	17	11	17
12	21	12	23
13	21	13	21
14	20	14	18
Среден успех: 19,00		Среден успех: 18,64	

Резултатите показват сходно ниво (около и над средното) със съответните балансирані отклонения на музикалните способности и музикалнотеоретични компетенции.

Формулира се *нулевата хипотеза* H_0 , че няма статистически достоверна разлика между разпределението на променливите. Въпреки че в извадките се наблюдава известна разлика, тя е случайна и не може да бъде обобщена за генералните съвкупности.

Формулира се и *алтернативната хипотеза* H_1 , която твърди, че констатираната разлика в емпиричните данни е статистически достоверна и може да бъде обобщена за генералните съвкупности.

Хипотезите се проверяват с *t-критерия на Стюдънт* за независими извадки с нормално разпределение.

Доказва се нулевата хипотеза, че наблюдаваната разлика между двете групи е случайна, т.е. не съществува статистически достоверна разлика.

Обучаващ експеримент

Обучаващият експеримент е с продължителност един семестър и се провежда по време на лекциите (45 часа) и упражненията (15 часа) по дисциплината „Методика на обучението по музика в детската градина“. С контролната група (ПУПЧЕ) се работи по традиционния начин – съобразно учебната програма на дисциплината. С експерименталната група (ПНУП) се работи по същата учебна програма, но с приложение на формите на работа и дейностите, представени в модела за обучение, базиран на подхода „Орф-Шулверк“. Те се реализират на основата на мултисензорен подход, игри, пеене, движения, танцуване, слушане, рецитиране и др. с цел да се стимулира участието на студентите в музикалнообразователния процес и да се активизират определени сетива.

Финалният етап на обучаващия експеримент приключва в края на семестъра (януари 2024 г.) по време на упражненията по дисциплината. Студентите индивидуално разработват и представят (симулационно отиграване) методически модел (план-сценарий) на музикалнопедагогическа ситуация за детската гра-

дина. В разработката се включват необходимите подходи, репертоар, форми на работа и музикални дейности, съобразени с възрастовата група на децата.

Заклучителен етап на експеримента

Заклучителната фаза на експеримента диагностицира достигнатите от участниците в изследването резултати. За целта са разработени 3 основни критерия с включени в тях по 5 показателя.

Критерий № 1 – мотивираност:

- инициативност и активно участие в часовете;
- проява на интерес към експериментиране и участие в дискусии;
- желание за участие в различни форми на музикална дейност;
- удовлетвореност от участие в различни форми на работа;
- желание за разработване и представяне на собствен музикалнообразователен продукт (модел).

Оценяването за всеки един от показателите се осъществява по точкова система: Да – 2 т.; Донякъде – 1 т.; Не – 0 т.

Критерий № 2 – музикални умения:

- анализиране на музикална творба – музикалноизразни средства и музикална форма; жанрови, темброви и изпълнителски особености;
- предложения за включване на конкретни двигателни елементи съобразно вида музикалноритмично движение;
- ориентиране в тембъра на детските музикални инструменти и представяне на предложения за съпровод;
- певчески възможности и жестикулиране (дирижиране) – пеене на песен с текст и с музикален съпровод;
- спазване на методическите изисквания и структурата на разработените от студентите план-сценарии на музикалнопедагогически ситуации.

Показателите във втория критерий се оценяват по следния начин: Справя се – 2 т.; Донякъде – 1 т.; Не се справя – 0 т.

Критерий № 3 – музикалноизпълнителски постижения:

- двигателно пресъздава съдържанието на музикална игра (подвижна, сюжетна или дидактична) или танц;
- пее и ръководи групово изпълнение на песен под музикален съпровод;
- ръководи изпълнението на партитура за свирене с детски музикални инструменти;
- представя форми на музикалнотворческа дейност, базирани на съчиняването и импровизирането;
- следи за качеството на изпълнението, като реагира и поставя съответните изисквания за синхрон и ансамбловост.

Оценяване: Справя се – 2 т.; Донякъде – 1 т.; Не се справя – 0 т.

Максималният брой точки по 15-те показателя, разпределени в 3-те критерия, е общо 30.

Заклучителният етап завършва с изготвянето на таблици, от чието съдържание се анализират получените резултати и се правят съответните изводи и обобщения.

Резултати

Точките по отделните показатели към всеки критерий се поставят на основата от проведените наблюдения и експертното тълкуване от обучителния и заключителния експеримент. Те се вписват в таблици, като след тяхното обобщаване се формират баловите на отделните участници (табл. 2).

Таблица 2. Обобщени резултати по трите критерия от заключителната фаза на експеримента. Балове за експерименталната и контролната група

Експериментална група					Контролна група			
Респонденти	I кр.	II кр.	III кр.	БАЛ	I кр.	II кр.	III кр.	БАЛ
1	9	8	9	26	7	7	5	19
2	8	9	7	24	7	5	5	17
3	9	10	8	27	9	5	4	18
4	8	8	10	26	7	4	6	17
5	10	7	8	25	6	3	3	12
6	8	9	9	26	8	5	4	17
7	9	8	7	24	6	5	4	15
8	8	10	9	27	8	5	4	17
9	9	8	8	25	7	6	5	18
10	7	7	8	22	7	4	4	15
11	7	9	10	26	6	7	5	18
12	10	9	9	28	7	9	5	21
13	9	8	8	25	9	4	4	17
14	10	9	8	27	8	4	3	15
БАЛ	121	119	118	358	102	73	61	236
				Среден успех: 25,57				Среден успех: 16,86

Получените обобщени балови оценки дават основание да се констатира, че концентрацията на резултатите в експерименталната група е показателна за положителната ефективност от приложението на модела, разработен на основата на „Орф-Шулверк“, при обучението на студенти.

Отново се формулират нулевата хипотеза (H_0), че няма статистически достоверна разлика между разпределението на променливите, и алтернатив-

ната хипотеза (H_1), която твърди, че констатираната разлика в емпиричните данни е статистически достоверна и може да бъде обобщена за генералните съвкупности. Хипотезите се проверяват с *t*-критерия на Стюдънт за независими извадки с нормално разпределение.

Доказва се алтернативната хипотеза, че наблюдаваната разлика между двете групи не е случайна, т.е. съществува статистически достоверна разлика.

Ако се съпоставят баловете от трите критерия за експерименталната и контролната група по „вертикал“, се получават следните „криви“ (фиг. 1):

Фигура 1. Балови резултати относно постиженията на ЕГ и КГ като динамика по трите критерия

„Кривите“ показват по-високи (сходни) резултати за експерименталната група с лек последователен спад на трите критерия, докато при контролната група спадът е със значително по-голяма амплитуда.

Желанието и удовлетвореността (I критерий) са с най-добри постижения и при двете групи, въпреки разликата от 19 точки в баловете в полза на експерименталната група. Това показва, че резултатите при ЕГ са с 15,7% по-високи от тези на КГ.

В сравнение с първия критерий между баловете на двете групи във втория критерий се отчита над два пъти по-голяма разлика – 38,66%. Тук уменията на студентите за анализиране на музикална творба, включване на подходящи двигателни елементи и детски музикални инструменти, пеене, дирижиране и спазване на адекватна методическа последователност в хода на музикално-методическата разработка показват значително по-високи постижения за ЕГ.

Още по-изразено раздалечаване на баловете между двете групи се наблюдава при третия критерий. Участниците от ЕГ отчитат с 48,31% по-добри

музикално-изпълнителски компетенции в сравнение с респондентите от КГ, които тук регистрират и най-ниския коефициент на успеваемост.

Емпиричното педагогическо изследване потвърждава по безспорен начин хипотезата, че ако при обучението на студенти – бъдещи учители се приложи моделът, разработен на основата на подхода „Орф-Шулверк“, то постигнатите резултати ще доведат до по-високо ниво на развитие на техните музикални способности, изпълнителски постижения и музикалнопедагогически умения.

Изводи и обобщения

Музикалнообразователният модел, разработен на основата на подхода „Орф-Шулверк“:

- представлява широкообхватна и изключително творческа педагогическа концепция, която може да послужи като допълнение за стимулиране музикалните способности на бъдещите учители;
- „разчупва“ бариерите на традиционните концепции за учене и въздейства положително на съвременните методи на преподаване;
- позволява на обучаемите да създават и изпълняват музика, да я опознават в реални действия, а не чрез научно теоретизиране, като така се въздейства на техните емоционални, социални, когнитивни, физически, духовни и терапевтични потребности;
- активизира музикалните компетентности, качеството на учене и преподаване;
- създава учебна атмосфера, стимулираща въображението и креативността, в резултат на което да се усети забавление от ученето;
- стимулира развитието не само на музикалните, но и на социалните и емоционалните умения като сътрудничество, комуникация и себеизразяване. На обучаемите се позволява да използват своя инициатива, провокира се техният ентузиазъм за учене, усъвършенства се способността за запаметяване на музика, което подобрява участието им в музикалнообразователния процес.

Заклучение

„Орф-Шулверк“ става популярен в образователните среди по целия свят. Неговата концепция намира приложение в различни контексти на преподаването на музика и изкуство и показва, че разнообразието от подходи и адаптивността към конкретни нужди може значително да обогати музикалното образование. Чрез разработването и интегрирането на иновативни модели в съвременните учебни програми, базирани на основата на утвърдени музикалнопедагогически концепции, учителите предоставят възможности за създаване на по-гъвкави и ефективни образователни стратегии, които не само да подобрят познавателните умения на обучаемите, но и да стимулират тяхното творческо мислене и емоционално развитие. Това подчертава необходимостта

от непрекъснато търсене, усъвършенстване, адаптиране и извеждане на подходи, съобразени със съвременните реалности и технологичния прогрес, което, в крайна сметка, да доведе до цялостното развитие на човешката личност.

БЕЛЕЖКИ

1. Вж. Бакалавърски програми на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, спец. ПУПЧЕ и ПНУП, дисциплина – „Методика на обучението по музика в детската градина“. <https://www.uni-vt.bg/bul/spec/speclist.aspx?sptype=1&tab=azb> [Viewed 2024-8-04].
2. НАРЕДБА № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование.
3. Възможностите за промяна на темпото в реално време на звучаща мелодия при работа с VirtualDJ са представени от автора в публикацията Ангелов, М., 2023. Интегриране на софтуерни възможности за подпомагане музикалнообразователния процес на студенти – бъдещи учители. В: Рени Христова-Коцева и др. (ред.). *Образованието: класичност и модерност*. Велико Търново: Св. св. Кирил и Методий, с. 197 – 206. ISSN 2815-5475.

ЛИТЕРАТУРА

- АНГЕЛОВ, М.; МИЛЧЕВА, Б., 2022. Виртуалното пиано като мобилно приложение в помощ на музикалнообразователния процес. В: СТ. КАРАПЕТКОВ (ред.). *Известия на Съюза на учените*, Т. 37, № 1, с. 154 – 159. Сливен. ISSN 1311-2864.
- БАЕВ, Д., 2023. Овластяване на практическа опитност чрез средствата на конструктивните дейности. В: Е. БУЗОВ и др. (ред.). *Актуални политики и практики в образованието. Иновативни подходи и модели*, с. 157 – 163. Плевен. ISBN 978-619-91255-8-8.
- БИЖКОВ, Г.; КРАЕВСКИ, В., 1999. *Методология и методи на педагогическите изследвания*. София – Москва: Св. Климент Охридски. ISBN 954-8542-44-7.
- APAYDIN, Z., 2023. Orff Schulwerk approach and teacher in music education. *International Online Journal of Education and Teaching* [online], vol. 10, no. 2, pp. 992 – 1006 [viewed 30 July 2024]. Available from: <https://doi.org/10.1177/00274321231214695>.
- ELKOSHI, R., 2024. A study of rhythmic emergent literacy within an Orff-based program implemented in Israel. *International Journal of Music Education* [online], vol. 42, no. 1, pp. 105 – 124 [viewed 26 June 2024]. Available from: <https://doi.org/10.1177/02557614221144685>.
- FRAZEE, J. & KREUTER, K., 1987. *Discovering Orff: A Curriculum for Teachers*. New York: Schott Publications.
- GARRETT, M., 2020. *Orff Schulwerk and Autism: Unlocking the Gifts of Students with Autism in the Music Classroom*

- through Orff Schulwerk. Honors Theses. Available from: https://encompass.eku.edu/honors_theses/736 [Viewed 2024-8-14].
- GUSTINA, S., 2019. The Application of the Orff Schulwerk Approach to Improve the Pedagogical Competency of Teacher Candidates. *Proceedings of the 1st International Conference on Interdisciplinary Arts and Humanities*, vol. 1, pp. 59 – 65 [viewed 04 June 2024]. DOI: 10.5220/0008545400590065.
- HASELBACH, B., 2011. Orff-Schulwerk: Past and Future. *Texts on Theory and Practice of Orff-Schulwerk. Basic Texts from the Years 1932 – 2010*. Publisher: Schott Music, pp. 134 – 157. ISBN 9783795707569.
- ORFF, C., 1976. *The Schulwerk*. New York: Schott.
- PERLMUTTER, A., 2009. Orff Schulwerk and without Orff instruments. *Teaching Music*, vol. 16, no. 5, pp. 48 – 49.
- SALMON, S., 2010. Inclusion and Orff Schulwerk. *Musicworks: Journal of the Australian Council of Orff Schulwerk*, vol. 15, no. 1, pp. 27 – 33. Lane Cove. ISSN 1320-078X.

REFERENCES

- ANGELOV, M.; MILCHEVA, B., 2022. Virtualno piano kato mobilno prilozhenie v pomosht na muzikalnoobrazovatelnia protses. V: ST. KARAPETKOV (red.). *Izvestia na Sayuza na uchenite*, vol. 37, no. 1, pp. 154 – 159 [in Bulgarian]. Sliven. ISSN 1311-2864.
- APAYDIN, Z., 2023. Orff Schulwerk Approach and teacher in music education. *International Online Journal of Education and Teaching* [online], vol. 10, no. 2, pp. 992 – 1006 [viewed 30 July 2024]. Available from: <https://doi.org/10.1177/00274321231214695>.
- BAEV, D., 2023. Ovladjavane na prakticheska opitnost chrez sredstvata na konstruktivnite dejnosti. V: E. BUZOV i dr. (red). *Aktualni politiki i praktiki v obrazovaniето. Inovativni podhodi i modeli*, pp. 157 – 163 [in Bulgarian]. Pleven. ISBN 978-619-91255-8-8.
- BIZHKOV, G.; KRAEVSKI, V., 1999. *Metodologija i metodi na pedagogicheskite izsledvanija* [in Bulgarian]. Sofia – Moskva: Sv. Kliment Ohridski. ISBN 954-8542-44-7.
- ELKOSHI, R., 2024. A study of rhythmic emergent literacy within an Orff-based program implemented in Israel. *International Journal of Music Education* [online], vol. 42, no. 1, pp. 105 – 124 [viewed 26 June 2024]. Available from: <https://doi.org/10.1177/02557614221144685>.
- FRAZEE, J. & KREUTER, K., 1987. *Discovering Orff: A Curriculum for Teachers*. New York: Schott Publications.
- GARRETT, M., 2020. *Orff Schulwerk and Autism: Unlocking the Gifts of Students with Autism in the Music Classroom*

- through Orff Schulwerk. Honors Theses. Available from: https://encompass.eku.edu/honors_theses/736 [Viewed 2024-8-14].
- GUSTINA, S., 2019. The Application of the Orff Schulwerk Approach to Improve the Pedagogical Competency of Teacher Candidates. *Proceedings of the 1st International Conference on Interdisciplinary Arts and Humanities*, vol. 1, pp. 59 – 65 [viewed 04 June 2024]. DOI: 10.5220/0008545400590065.
- HASELBACH, B., 2011. *Orff-Schulwerk: Past and Future. Texts on Theory and Practice of Orff-Schulwerk. Basic Texts from the Years 1932 – 2010*. Publisher: Schott Music. ISBN 9783795707569.
- ORFF, C., 1976. *The Schulwerk*. New York: Schott.
- PERLMUTTER, A., 2009. Orff Schulwerk and without Orff instruments. *Teaching Music*, vol. 16, no. 5, pp. 48 – 49.
- SALMON, S., 2010. Inclusion and Orff Schulwerk. *Musicworks: Journal of the Australian Council of Orff Schulwerk*, vol. 15, no. 1, pp. 27 – 33. Lane Cove. ISSN 1320-078X.

EDUCATIONAL ASPECTS OF THE „ORFF-SCHULWERK“ MUSIC PEDAGOGICAL APPROACH: APPLICATION OF A MODEL FOR EDUCATION OF STUDENTS – FUTURE TEACHERS

Abstract. The purpose of the present work is to present educational contexts and the specifics of the “Orff-Schulwerk” music-pedagogical approach, which will serve as a basis for developing and testing a model for teaching students of pedagogical specialties regarding the improvement of their musical competences and music-pedagogical skills. The concept of the model includes activities and forms of work, adapted according to the musical learning possibilities of future teachers. By comparing an experimental and a control group from the conducted empirical pedagogical research, implemented on the basis of the “observation” and “expert evaluation” methods, results are achieved that indisputably confirm the tested hypothesis: if in the training of students of pedagogical specialties, applied model based on the “Orff-Schulwerk” approach, it will have an impact on improving the quality of music education of future teachers by encouraging the development of their music-pedagogical skills and performance achievements.

Keywords: musical abilities; educational approach; Orff-Schulwerk; competences

✉ **Dr. Marian Angelov, Assist. Prof.**

ORCID iD: 0000-0001-9271-3582

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo – Vratsa Branch
Vratsa, Bulgaria

E-mail: m.angelov@ts.uni-vt.bg